

- 2.3 צורות שבסופן ציור עיצורים והאות האחרונה אינה דגושה: יִשָּׁם (מש' ז, כה), נִשְׁשָׁק (בר' כט, י' שמ' ב, י"ז יש' לב, כ: תה' עה, טו' וְנִשְׁשָׁק (בר' כא, יט)
- 2.4 תוֹסֵף (מש' ל, 1 - צורה חריגה)
- 3. אחרים
- 3.1 האות האחרונה דגושה: אֶרֶךְ (בר' מו, כא: מו, כו, מא, נֶרְךְ (שה"ש ד, יד), אֶרְתָּשְׁטָא, אֶרְתָּשְׁטָא (8 פעמים בספר עזרא - הערת קרי)
- 3.2 האות האחרונה אינה דגושה: קִשָּׁם (משל' כב, כא)
- 4. ארמית
- 4.1 צורות נוכח, כגון צִבְדָּה (דב' ד, לב), אֲנָתָה (דב' ב, כט)
- 4.2 ל' הפועל גרונית: וְהִשְׁתַּבַּחְתָּ (דב' ה, כז)
- 4.3 אֶרְתָּשְׁטָא, אֶרְתָּשְׁטָא (6 פעמים בספר עזרא)

הגדרת המקרים מסוג א פשוטה ביותר: כל ד שאין אחריה תנועה מסומנת בשווא. גם את המניע לסימון השווא קל להסביר: אין ספק שהיה צורך לנקד את סיומת הנוכחת - כדי להבדילה מסימת הנוכח - ה. נראה שהנקדים העדיפו שיטת ניקוד שכלליה מוגדרים ופשוטים משימה מורפולוגית. משום כך הרחיבו את ניקוד הסיומת ד וקבעו שכל ד בלא תנועה תנוקד בשווא. וכך כבר הסביר רד"ק:

והאות שבסוף המלה שאין תחתיה אות מהתנועות ואינה מאותיות אה"י תקרא בשווא והוא נח גראה. ולא נהגו לנקד תחת האות שו"א, כי אין דרך לטעות, כמו אָמַר, אָכַל, נִיאָמַר, נִישְׁמַר וכל הדומים להם, כי אין תחת הרי"ש והלמ"ד שו"א, ולא הוצרכו לנקד שו"א כי אין דרך לטעות שתקרא האות באחת התנועות, שאם כן היתה אות נחה אחריה כתובה. אבל כ"ף כינוי הנקבה כמו יָדָה, בָּגְלָה, עִיגָה אֶזְנָה ינקדו בשו"א כי יש דרך לטעות בו שתקרא קמץ אע"פ שאין אות נחה כתובה אחריה, לפיכך נקדו הכ"ף סימן הנקבה בשו"א לעולם, ולפי שהרגילו בנקודת זאת הכ"ף נקדו ג"כ הכ"ף השרשית באחרית המלה לעולם, כמו שָׁפָה, הָשָׁה, הָרָה, הנה הכ"ף בהם כמו רי"ש אָמַר ולמ"ד אָכַל, ולא נקדו הרי"ש והלמ"ד ונקדו הכ"ף.

סימון השווא במילים מסוג ב קשה יותר להגדרה ולהסבר. ננסה תחילה למצוא מהי ההגדרה המדויקת שקבעו בעלי הניקוד לסימון שווא בסוף המלה במילים מסוג זה. רוב ההקדויות הן של צורות נוכחת המסתיימות בצורך עיצורים ובסופן תי"ו דגושה, אולם יש גם סוגים אחרים. ראוי לציין במיוחד את המקרים שבהם השווא שבסוף המלה בא אף על פי שאין שווא באות שלפני האחרונה: הצורות אֶתְּ נִתְּתָּ (1.3, 1.5) והצורות שבהן האות שלפני האחרונה גרונית וניקודה בפתח כגון יִצְעַת ויחָד (1.2, 0.2).

2. רד"ק, מכלול, פירוהא תקנ"ג, קנה ע"ב - קנה ע"א.

יש להדגיש שאין אנו עוסקים בשאלה כיצד נתהוו הצורות הנדונות, אלא בשאלת סימונן הגרפי של השווא. כל ענייננו להגדיר את העיקרון שעל פיו סימנו בעלי הניקוד שווא במקום שסימנו.

בעלי דקדוקים, שרוב עיסוקם בהתפתחות ההיסטורית של השפה, עלולים לפסוח על השאלה בלי להשיב עליה תשובה מדויקת. כך למשל קובעים באואר ולאנדר (סעיף 7, בין 109 עמ' 109) ששווא מסומן בסוף המילה כאשר היא מסתיימת בשני עיצורים. בין הדוגמאות מובאות המילים נִתְּתָּ, אֶתְּ, ובסוגריים נָאָמַר שמוצאן מִצְתָּה וּמִצְתָּה. אולם האומנם נקבע הניקוד על פי צורות המוצא ההאורטיות של המילים? ברגשטרסר (חלק א, סעיף 8, d) מגדיר שני מצבים, וקובע ששווא יבוא בסוף המילה "במקרים שמלה מסתיימת בשני עיצורים חסרי תנועה" וכן "מתחת לית מוכפלת בסוף המילה". הגדרה כפולה כזאת מסורבלת למדי, וקשה לשער שבעלי הניקוד קבעוה. קשה גם להניח שראו צד שווה בין שני המקרים, שהרי ככל הנראה במילים אֶתְּ וְנִתְּתָּ לא בוצע המכפל בסופן. יתר מכן: שני ספרי הדקדוק מתעלמים בסעיפים הנזכרים מצורות כגון שְׁמַעְתָּ, יחָד, שאין בסופן ציור עיצורים. האומנם גם כאן עסקו בעלי הניקוד בשאלת ההתפתחותן ההיסטורית של צורות פועל אלו ואת הפתח ראו כאילו איננו? מהו ההבדל שראו הנקדנים, למשל, בין ויחָד ובין ויחָד?

בדרך אחרת הגדיר רד"ק את סימון השווא במקרים מסוג ב (שם קנו ע"א):

וכן כל אות בגי' כפ"ת הדגושה אשר בסוף המלה נקודה גם כן שו"א בין שתהיה האות היא שרשיית או משמשת, כמו נִשְׁמַר, נִישְׁמַר, נִבְּרָה, וְיָדָה, וְיָדָה, שְׁמַרְתָּ. וגם כן זולתי בגי' כפ"ת כמו אל יִשָּׁם. ועשו כן מפני שהאות שלפניה נקודה בשו"א והיא נח גראה, גם כן נקדו כמו כן האות הזאת שהיא נח גראה שו"א. ויחָד יתרו היתה ראויה ג"כ תחית שו"א לולי כובד הקריאה, ומפני זה נקדו הדל"ת שו"א.

רד"ק פותח בהגדרה שניקודו בשווא כל בגי' כפ"ת דגושה בסוף המילה. הגדרה זו פשוטה והיא מקיפה את רוב המקרים. רק שמונה תיבות במקרא, סוגים 2.3 ו-3.2, אינן מתאימות להגדרה זו. רד"ק מוסיף אפוא מקרים אלו ומציע הסבר כולל: "ועשו כן מפני שהאות שלפניה נקודה בשו"א והיא נח גראה, גם כן נקדו כמו כן האות הזאת שהיא נח גראה שו"א". נראה שרד"ק סבור שהסבר זה עיקר, וממנו עולה גם הגדרה חדשה: מנקדים שווא באות האחרונה כאשר "האות שלפניה נקודה בשו"א והיא נח גראה". בכך, למעשה, רד"ק הופך את הגדרתו הראשונה למעין סימן זכרון שאינו עיקר, שאם לא כן לא היה זקוק לינימוק מיוחד לשווא במילה ויחָד.

3. אף שהחזירים, כמובן, בסעיפים אחרים. ברגשטרסר עסק בהן במלך א סעיף 18, d (העוסק בדגש הקל); באואר ולאנדר הוזכרו בסעיף 20, v (העוסק בתנועה הנזכרת אחרי אות גרונית).

[5]

אלא שעדיין עלינו להסניד מדוע סומן השוא גם במילים שאינן בצורת נוכחה, וכנגד זה לא סומן בכל צורות הנוכחה.

בדיקה מקיפה של כתבי-היד המקראיים יש בה כדי לשפוך אור על הסוגיה. כמה חוקרים שעסקו בכתבי-יד אלו ציינו שבכמה מהם שיטת ניקוד השוא בסוף המילה שונה מן המקובל. יש ששר, שבדק את כ"י ש', העיר על שיטתו של כתבי-היד שלא לסמן שוא בסוף הפועל וַיִּשָׁק/וַתִּשָׁק ועל נטייתו לסמן שוא בפעלים כגון בָּאת, קָאת. הרב מ' ברויא⁸ מצייין שבכתבי-היד ש, 10 בא הפועל וַיִּשָׁק בלא שוא בסוף המילה בכל שלוש היקדויותיו בספר שמות (שמ"ב, יז, יט, לב, כו, ואף הוא מזכיר ניקודים כגון בָּאת בכ"י ש. כאמור לעיל, שש היקדויות הפועל וַיִּשָׁק/וַתִּשָׁק ושתי המילים יִשָּׁק, קִשָּׁק שבספר משלי הן המקרים היחידים במקרא שמילה מסתיימת בצירוף עיצורים והאות האחרונה אינה דגושה. בבדיקה נרחבת יותר מצאתי עוד כתבי-יד המשמיש בעיקבות מסומן במקצת ההיקדויות ומושמש באחרות. אפשר שניקדויות הייתה שיטתם מעורבת ומוחססת בצורת האלה, לעתים סימנוה ולעתים לא. אפשר גם שכמה מן השואים נוספו ביד מאוחרת קשה, כמובן, לבדוק את הדבר, ובלתי אפשרי לחלוטין באמצעות תצלומים.

גם בסיומת הדקדוקיות - א, -ה באה תנועה באות האחרונה במילה. הסימת - ה באה בכתב חסר היא רק בכעשרים מילים במקרא (ד', יליו, דקדוק הלשון העברית, ירושלים תשכ"ג, עמ' 66) ורק בשתי מילים חריגות (קראן, שפצן) שנשמטת התנועה והפועל. מיעוט ההיקדויות הוא כנראה הסיבה שאין מסמנים שוא בשתי המילים האלה.

אשר לאות היא, כל היא עיצורית בסוף המילה מסומנת במפיק, ומילה אין צורך בשוא. נראה שמעובדה זו אפשר להסיק שסימון השוא בסוף המילה מאוחר לסימון המפיק, שאם לא כן היה אפשר לצפות לסימון שוא בכל היא עיצורית בסוף המילה ולא היה כל צורך בסימן המפיק.

דברי הר"ק, בהמשך ישיר לקטעים שנוספו לעיל, מורים שגם הוא חשב שה"א עיצורית בסוף המילה שאין אותה תנועה ראוי היה לסמנה בשוא, לולי המפיק. "והה"א תנועה בסוף המילה לא ניקדה בש"א. אבל שמו תחתיה נקודה אחת תקרא מפיק, שמוציאה מן ההסתר ומראה אותה שהיא תהיה שרשרית כמו גבנה, פמה, או משמשת כמו ידה, רגלה".

7. י שור, כתבי-יד ירושלים 5702⁰ (ששן 507) ומקומו בהתנוות נוסח המקרא הסבדי המקובל (עבודת ירוקשר), ירושלים תשל"ג, עמ' 22.

8. ברויא, "הגנזה ומקורותיה", ספר שמות מסדרת ידעת מקרא, ירושלים תשנ"א.

[4]

בהמשך דבריו רד"ק דן במקרים אחרים שאין בהם דגש ואומר: אבל כשתהיה האות רפה לא ינקדו אותה שו"א בין שתהיה שרשית או משמשת לפי שאין לפנייה נח נראה כמו עשית, בָּנִית, וְעָשִׂית, וְקָמַת, וְזָלַת הכ"ף כמו שזכרנו.

רד"ק אינו מפרש כאן מדוע היה מקום לנקד שוא בצורה מעין עשית, אך הסיבה גלויה לעין: סימון השוא בכוחו להבחין בין הסיומות הדקדוקיות לנכוח ולנוכחה (ג, -ה). ובכל זאת אין השוא בא בסיומת הנקבה אם אין לפנייה נח נראה.

שלושה עקרונות אפוא משמשים בערבוביה בסוגיה זו, ושאלת היחס ביניהם היא סיבת המבוכה והקושי:

- א. סימון שוא בסיומת הנוכחה - ה, להבחנה מסוימת הנוכח:
- ב. סימון שוא באות [בגדכפת"ו] דגושה בסוף המילה.
- ג. סימון שוא בצירוף עיצורים בסוף המילה (כמונחי רד"ק: כאשר נח נראה בא אחרי נח נראה⁴).

נראה שהעיקרון המורפולוגי של סימון צורת הנוכחה הוא השורש הראשון של התופעה. הרקע לסימון השוא במקרים מסוג א ובמקרים מסוג ב הוא אחד, והוא קשור קשר הדוק לשיטת הכתיב הנוהגת במקרא בסופי התיבות. בדרך כלל באה אם-קריאה בסוף מילה המסתיימת בתנועה, ועל כן אין צורך לסמן שוא נח בסוף המילה (היינו לציין במפורש: "אפס תנועה"⁵, אולם סיומת דקדוקיות כגון -ה, -ת באות ברוב המקרים בלא אם-קריאה, ועל כן היה צורך בהבחנה בין צורות דקדוקיות אלו ובין מקביליותן המסתיימות באותם עיצורים בלא תנועה (היינו הסיומת -ה, -ת)⁶.

4. ראוי להזכיר הסברים אחרים שנובעו לסימון השוא בסוף המילה: אר"ם הכהן לעבנזאמן (בעל הפרוש "תרון לאדם" לספר תלמוד לישון עברי, וילנא תרמ"ד, עמ' 65) מסביר שבמילים כגון קָמַת נִקְדוּ כן גם הת"י (כמו שניקדו את הול"ת] כדי להשוות ב' נגד' [= נחם נראים] זה לזה, והסבר זה הוא מעין הסברו של רד"ק. טעם אחר שאר"ם הכהן מציע לניקוד בניד כפ"ת דגושים הוא ש"אין מנקדים אות אחת להצא"י.

לדברי ש' מורג (ערך "ניקוד", אנציקלופדיה מקראית, כרך ה, ירושלים תשכ"ח, עמ' 862) בעקבות גזיוס, 10, ה, השוא באות ה בא בשל הצורך להבחין בין ה' ובין ה' שקרובות היו בצורתן. ואילו השוא בת סופית... אפשר שהיא בא לציין ששוא זה הוא גע'. יש להעיר כי בכפ"ת-היד העתיקים האותיות ה' מוכתרות היטב בצורתן ואין ביניהן חילוק. אין גם כל ספק שהנקדנים לא סברו (בדעת חיוב, אותיות הגוף והמשך, מהדורות נוס, עמ' 5-6) ששוא שני בסוף המילה הוא שוא גע. אילו סברו כך רצו לסמן זאת היו מסמנים חטף פתח ולא שוא.

5. מילים המסתיימות באותיות אה"י, ניקודן מורה אם עיצור פה או אם קריאה. ראה מורג (לעיל, הערה 4).

6. אמנם על חסרון התנועה אפשר להסיק גם מהיעדר הקמץ, אולם אין שיטת הניקוד הסבדינית סומכת על היעדר הסימון, והיא היא הסיבה לסימון השוא הנח באמצע המילה. הוא הדין לסימן הרפה באותיות בניד כפ"ת ובאותיות אל"ף וה"א. מקרים אלו של סימון-יחד הכרחיים, כמובן, כאשר הניקוד חלקי ולא מלא, וראה להלן בסוף הכתאמר.

מן התרשים אפשר להיווכח שבמעבר מצורות הנוכחת לצורות שבהן דגש בסוף המילה נוספו כ-60 מילים, אך גם נגרעו 70 מילים משרושי ל"א ול"י. ואכן, כמה מכתב-ידיו נוהגים לסמן שווא גם בצורות פועל אלו. ניקוד כזה בא בכ"י ש"י 15¹. ייבין מצא ניקודים כאלה בכ"י 16². ומצב מעניין מתגלה בכ"י 3³: הנקוד הראשון ניקד שווא במילים רבות מסוג זה, אך מישאל בן עזריאל (בעל החלופים), שהגיה את כתב-היד, מחק את השווא ברוב המקומות⁴. שיטה דומה נוהגת גם בכ"י 13⁵ וכן בכתב-יד מאוחרים יותר, כגון כ"י המוזיאון הבריטי Add. 15451 (שיש בו מסימני הניקוד הטברני-הארץ-ישראלי) וכ"י מדריד, הספרייה הלאומית 6-1826. את ייצוגה של שיטה זו בכתב-יד מאוחרים אפשר להסביר בהיקש לצורות הנוכחת מגזות השלמים, אולם נראה יותר שנשתמרה פה שיטת ניקוד עתיקה שבה סומן מלכתחילה שווא בסוף כל צורות העבר לנוכחת.

נראה לומר שהמעבר מניקוד צורות הנוכחת לניקוד כל אות דגושה לא בא בהחלטה חד-פעמית של נקודן או של אסכולת נקודים, ותחילתו במנהג הנקודים הלכה למעשה. בדרך השערה אפשר להציע כיצד נתגלגל המנהג צעד אחר צעד⁶. "ניקודת הפריצה" אל מעבר לצורות הנוכחת הייתה כנראה ב-18 המילים מסוג נִשְׁתָּה, נִמְתָּה, כנגד מילים אלו עומדות צורות רבות ומגוונות המסתיימות כמותן בצורר עיצורים ובת"י דגושה. הרחבת הסימון של השווא במילים אלו בעלות הת"י הדגושה היא בדיוק כדרך הרחבת סימון השווא באת 20⁷. בעקבות הניקוד-למעשה של צורות אלו נשתנתה תודעת הנקודים, והדרה ההכרה שלא רק צורות הנוכחת ינקודו בשווא אלא גם צורות אחרות שבסופן דגש. הצורות המסתיימות בת"י השפיעו אפוא בדרך אנלוגיה על אחת-עשרה

מסתיימות בצורת הנוכחת ה, ושליש מהן מסתיימות בך ואינן צורות נוכחת. לעומת זאת בקטגוריה שאנו דנים בה סך כל הוויקיות אינו עולה על 300.
 15. ראה ששר, עמ' 22, לעניין המילים באת, נְקָרָת, הַבָּאת וְחִטָּאת בספרי בראשית ושמות.
 16. כגון נְקָרָת, עֲשִׂית. כתב-יד מחזיק נביאים ראשונים וכתובים. התצלום במכון לתצלומי כתב-ידים ממשטש ביותר. ראה יי' יבין, כתר ארם צובה ניקודו וסעמיו, ירושלים תשכ"ט, עמ' 370.
 17. השווא מסומן בסוף המילים באת נבר' סו', חו, נְקָרָת ודב' לא, טו; שווא נמוק בסוף המילים עֲשִׂית (בר' ג, יג), נְקָרָת (בר' טו, ח), הַבָּאת (בר' יג, יא), וְחִטָּאת (שמי' ה, טו), נְפִלְאָת ודב' ל, יא - במקצת הדוגמות האחרונות הממצא על פי התצלום, אינו בטוח. על כ"י 3³ ראה י"ש פנקובר, "כתב-יד ירושלמי של התורה מן המאה העשירית שמונה מישאל בן עזריאל", תרביץ גח (תשמ"ט), עמ' 49-74. בעמ' 72 פנקובר מציינ ניקודות קרבה בין כ"י ש' לכ"י 3³ ויד ראשונה. בשיטת סימון השווא בסוף המילה מתגלה עוד קרדימין בין שני כתב-ידים.
 18. כתב-יד מסוג זה נזכרים אצל ברגסטרסר, חלק א, סעיף 8, d; חלק ב, סעיף 300, הערה c. גם מנדלקרן מציינ בקונקורדנציה שלו בכל צורות הנוכחת משרושי ל"א ול"י שיטת ניקוד אלטרנטיבית המסמנת את השווא בסוף המילה.
 19. תודתי לרב מרדכי בוריאר שהציע במכתבו אליי תהליך מעין זה.
 20. אפשר גם שבצורות נְבִיחָה, נִדְּ סומן השווא תחילה בגלל האות ה, וגם צורות אלו השפיעו אחר-כך על ניקוד צורות העתיד המקוצר.

המילים שבסופן ב"ית, דל"ת או פ"א דגושה, מעין וְרָךְ ומעין וְחִיךְ. בד נבד פעל תהליך אחר של השמטת השווא בצורות נוכחת שבסופן ת"י רפה מסוג נְשִׁית, בהשפעת אלפי המילים במקרא המסתיימות בת"י רפה. סופם של תהליכים משוערים אלו במצב המשתקף בכתב-ידיו ג, ש: השווא מסומן אך ורק במילים שבסופן אות דגושה²¹. על פי עיקרון זה סומן שווא במאות מקרים שבהם צורר עיצורים בסוף המילה. בשלב האחרון של ההתפתחות גם המצב הזה להרחבה נוספת, ובה סומן שווא גם בשמונה הויקיות מסוג נִשְׁתָּה, נִמְתָּה.
 מן הראוי להעלות פה עוד השערה שבכוונה להסביר את המהלך המוזיאור לעיל²²: שלבי התפתחותו של הניקוד הטברני אינם יודעים לנו, והוא מופיע לעינינו בגמגמ שכלולו ובסוף התפתחותו. יש מקום להניח שנשלבי התפתחותו של הניקוד נהגה שיטת הניקוד החלקי (מקובל בניקוד הכבלי ובניקוד הארץ-ישראלי). במצב כזה סימון השווא בצורת הנוכחת הוא הכרח גמור, שהרי בניקוד חלקי אי-אפשר להסיק דבר מהסרון הסימון. עם השלמת הניקוד הטברני המלא נוצר מצב של סימון יתר, וסימן השווא בסוף המילה הפך למיותר (וכמוהו סימן הרפה). אפשר בהחלט שמצב זה הוא סיבת המעבר מן הניקוד ה"מורפולוגי" אל הסימון על פי עקרונות אחרים.

לסיכום: סימון השווא בסוף המילה, שנוצר בעיקרו לצורך צורות הנוכחת (מעגל א בתרשים), הועתק בידי הנקודים לכל מקרה שבו אות דגושה בסוף המילה (מעגל ב, ולבסוף הוחתב גם אל כל צורר עיצורים בסוף המילה (מעגל ג). עקבותיהם של רוב שלבי המעבר נשתמרו בכתב-ידיו²³.

21. לעומת זאת, בכתב-ידיו ש, 3³ משתקף מצב קודם יותר, שלא פעל בו תהליך השמטת השווא מצורות נוכחת המסתיימות בת"י רפה או שתהליך זה סרם הושלם.
 22. הסבר זה שמעתי מפי פרופ' יי' בלאו.
 23. ליתר פירוט: אין עזות למצב הקודם של סימון שווא במעגל א בלבד; בכתב-ידיו ש, 3³ משתקפת שיטת סימון במעגלים א + ב; בכתב-ידיו ג, ש1 מסומן השווא רק במעגל ב; ואילו בשיטת הניקוד המקובלת מסמנים שווא במעגלים ב + ג [ויש גם כתב-ידיו (ראה הערה 18) שהשווא מסומן בהם בכל המעגלים א + ב + ג].

- 22 = (ל"ג) ADD. 15250 מילון המילים והמילים (ל"ג)
- 21 = (ל"ג) ADD. 15251 מילון המילים והמילים (ל"ג)
- 20 = (ל"ג) ADD. 15252 מילון המילים והמילים (ל"ג)
- 19 = (ל"ג) ADD. 15253 מילון המילים והמילים (ל"ג)
- 18 = (ל"ג) ADD. 15254 מילון המילים והמילים (ל"ג)
- 17 = (ל"ג) ADD. 15255 מילון המילים והמילים (ל"ג)
- 16 = (ל"ג) ADD. 15256 מילון המילים והמילים (ל"ג)
- 15 = (ל"ג) ADD. 15257 מילון המילים והמילים (ל"ג)
- 14 = (ל"ג) ADD. 15258 מילון המילים והמילים (ל"ג)
- 13 = (ל"ג) ADD. 15259 מילון המילים והמילים (ל"ג)
- 12 = (ל"ג) ADD. 15260 מילון המילים והמילים (ל"ג)
- 11 = (ל"ג) ADD. 15261 מילון המילים והמילים (ל"ג)
- 10 = (ל"ג) ADD. 15262 מילון המילים והמילים (ל"ג)
- 9 = (ל"ג) ADD. 15263 מילון המילים והמילים (ל"ג)
- 8 = (ל"ג) ADD. 15264 מילון המילים והמילים (ל"ג)
- 7 = (ל"ג) ADD. 15265 מילון המילים והמילים (ל"ג)
- 6 = (ל"ג) ADD. 15266 מילון המילים והמילים (ל"ג)
- 5 = (ל"ג) ADD. 15267 מילון המילים והמילים (ל"ג)
- 4 = (ל"ג) ADD. 15268 מילון המילים והמילים (ל"ג)
- 3 = (ל"ג) ADD. 15269 מילון המילים והמילים (ל"ג)
- 2 = (ל"ג) ADD. 15270 מילון המילים והמילים (ל"ג)
- 1 = (ל"ג) ADD. 15271 מילון המילים והמילים (ל"ג)

מילון המילים והמילים